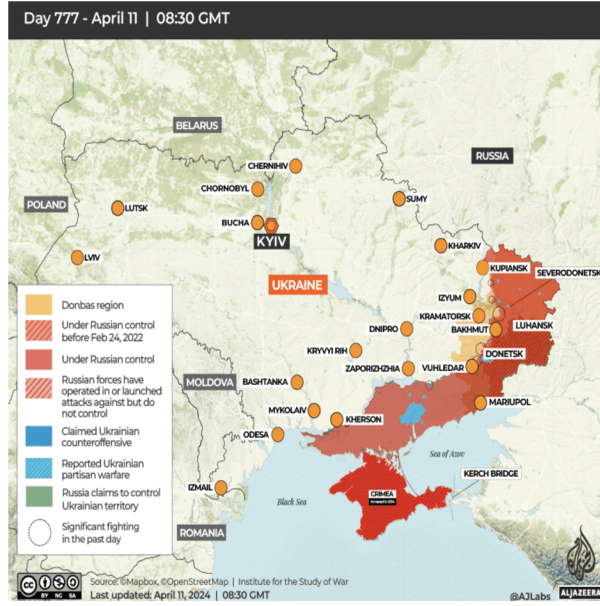

Rus-Ukrayna Savaşının Nedenleri ve Son Durum

Rusya'nın 22 Şubat 2022'de Ukrayna'nın doğusundaki bölgeleri ilhaki üzerine çıkan vekalet savaşı üçüncü senesinde. Rusya, 2014 senesinde Kırım'ı kendisine bağladıktan sonra, Rus asıllıların yaşadığı Dinyeper Nehri'nin doğu tarafında bazı bölgeleri de ilhak etti. Savaşın geldiği aşamada kısmi bir durgunluk hüküm sürse de Ukrayna'nın kış taarruzunun başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra, saldırgan yıpratma savaşı taktiği izleyen Rusya'nın tekrar saldırıya geçmesi kuvvetli olasılık.

1991 senesinde Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu bağımsızlığını kazanan Ukrayna, birçok açıdan Rusya ve Batı ülkeleri arasında hegemonya çekişmesine sahne olmuş, coğrafi olarak büyük bir fay hattında bulunuyor. Dinyeper Nehri'nin doğusu ve batısı, aynı zamanda bu bölünmüşlüğü simgeliyor: Nehrin doğusu etnik açıdan Rus olup dini açıdan Ortodoks kilisesinin etkisi altındayken, batı tarafında dinsel açıdan Katolik ve Ukrayna etnik kimliğinin hakimiyeti bulunmaktadır.

İşgalin ve savaşın nedenleri ile olası sonuçlarını analiz etmeye, Ukrayna'nın Jeopolitik önemini ve Yeni Avrasyacı Rus Jeopolitiğini kısaca açıklayarak başlamak gerekiyor.

Ukrayna 43,79 milyon nüfusuyla (şu anki nüfusu 33,19 milyon) Avrupa ve Rusya arasında önemli bir tampon ülkedir. Nüfusunun yüzde 77,8'ini Ukraynalılar, yüzde 17,3'ünü Ruslar ve yüzde 0.5'ini Kırım Tatarları oluşturur. Avrasya satranç tahtasında önemli bir alan olan Ukrayna, ABD'nin Rusya'yı çevreleme ve Kafkasya,

Hazar, Orta Asya enerji kaynaklarına ulaşmasında jeopolitik mihverdir. Ukrayna'nın emperyalist sisteme entegrasyonu hâlinde, ABD elebaşılığındaki emperyalizm Hazar enerji bölgesine 1000 kilometre daha yaklaşmış olacak, Karadeniz'de, doğu-batı ekseninde en süratli ve ucuz enerji akışı sağlanacak, Rusya Karadeniz'de Soçi ile Novorisisk arasındaki dar bir kıyı şeridinde hapsedilerek tecrit edilip, doğrudan tehdit edilebilecektir. Brezezinski'ye göre, Ukrayna'nın koparılması hâlinde Rusya'nın Avrasya'yı kontrol eden küresel güç olması oldukça zorlaşacaktır. Batı'ya uzanan petrol ve doğalgaz boru hatlarının Ukrayna'dan geçiyor olması, tüm savaşların enerji için yapıldığı/yapılacağı 21. yüzyılda bölgenin stratejik önemini daha da artırmaktadır.

Ukrayna, Rusya açısından en az Kafkasya kadar önemli ve vazgeçilmez bir ülkedir. Çar 1. Nikola'dan itibaren Kremlin Ukrayna'yı arka bahçesi olarak görüyor. Ukrayna'nın NATO üyeliğinin gerçekleşmesi hâlinde Rusya -İsveç ve Finlandiya'nın da NATO üyeliği sonrası- Baltık'tan başlayan kuzey-güney kuşatılmasında iyice çevrelenmiş olacaktır. Kırım'daki Rus donanmasını barındıran liman da Rusya için stratejik üs konumunda olup, Moskova'ya Ukrayna'nın deniz üzerinden yapılacak her türlü faaliyetini kontrol etme olanağı sağlamaktadır. Kırım'daki askeri üsler, Rusya'nın eline Karadeniz bölgesi boyunca gelişmeleri kontrol etmesini sağlayacak stratejik araçlar veriyor. Rusya, zengin kaynakları ve Karadeniz'e çıkışı olan Ukrayna üzerinde hâkimiyet sağlaması hâlinde, Avrupa'dan Asya'ya uzanan yeni bir süper güç olma şansını yeniden yakalayabilecektir.

Yeni Avrasyacı Rus jeopolitiğine göre, şu anki sınırları ve egemen devlet statüsü ile Ukrayna'nın varlığı, Rusya'nın jeopolitik güvenliğine vurulan, topraklarına müdahale ile eşdeğer görülebilecek, telafisi mümkün olmayan bir darbedir. Burası, Rus jeopolitik mekânının batı kuşağındaki en kırılgan noktadır. Üniter Ukrayna'nın daha fazla yaşamasına izin verilemez. Bu ülke, jeopolitik ve etnik-kültürel gerçekliklerin çeşitliliğine uygun surette birkaç kuşağa bölünmelidir. Ukrayna meselesi çözülmeden Rusya'nın kıtasal jeopolitiğinden bahsetmenin hiçbir anlamı yoktur. Ukrayna'nın bağımsız mevcudiyeti "tampon kordonu" olarak bir mana ifade eder. Çünkü çelişkili jeopolitik eğilimler bu ülkenin ne Doğu ne de Batı bloğu ile birleşmesine izin vermektedir. Tüm bunlar Ukrayna'yı sözde var olmaya ve ABD'nin Avrupa'daki stratejisine politik açıdan hizmet etmeye mahkûm etmektedir. Batı jeopolitiği ve bu jeopolitiğin merkezi olan Ukrayna meselesi, Moskova'nın acil önleyici önlemler almasını gerektirmektedir. Zira Batı'nın Rusya'ya her an stratejik

bir darbe indirmesi söz konusudur.

İlhaka Giden Süreç ve Mukadder Son

2004 ve 2010 senelerinde, Ukrayna’da yapılan başkanlık seçimlerini kazanan, Rusya ile yakınlaşmayı savunan Viktor Yanukoviç, 2005’te ABD’nin “Turuncu Devrimi” ile, 22 Şubat 2014’te ise CIA operasyonu ile görevden alındı. Ukrayna’nın NATO’ya girişine karşı çıktığı ve Rusya’nın Karadeniz filosunun Sivastopol’de kalış süresini uzattığı için CIA darbesi ile görevden alındıktan sonra iş başına getirilen Batı’nın uşakları Yusçenko-Timeşenko ikilisi, Moskova’yı kışkırtmak için her fırsattan yararlandı. Rusya’nın hegemonyasını sorgulayıp gerginlik konularını gündemde tuttular. Bu konulardan en önemlisi Ukrayna’nın NATO’ya katılma iradesiydi. Emperyalist sisteme eklemelenmek adına NATO’ya dâhil olmak, Rusya’nın Sivastopol’de konuşlanmış Karadeniz filosunun Kırım’daki varlığını 2017’de sona erdirmek gibi birçok siyasal girişimleri oldu. Rusya’yı Çin’den soyutlayarak tecrit etmek isteyen ABD’deki mevcut yönetimi kışkırttı, cesaretlendirdi. Başlangıçta tepki vermeyen Rusya, tutumunu gün geçtikçe sertleştirdi. Rusya, Yanukoviç’in görevden alınmasından sonra harekete geçti. 16 Mart 2014 referandumu ile Kırım, Rusya Federasyonu’na katıldı. 7 Mayıs 2014’te Donbass Savaşı ile Donets ve Lugansk, Ukrayna’dan ayrılarak bağımsız “halk cumhuriyetleri” oldular.

Ukrayna, Rusya için, Batı ile arasındaki tampon bölgedir. Ukrayna’nın NATO’ya dâhil olması hâlinde NATO ile sınırdaş olacak olan Rusya, kıtasal güvenliğini tehdit altında görür. İsveç ve Finlandiya’nın da NATO üyeliğinin gündeme gelmesi üzerine 22 Şubat 2022’de “Ukrayna’nın askerden ve Nazizm’den arındırılması” için Ukrayna’ya özel bir askeri operasyon başlattı. Her ne kadar Rusya’nın, Ukrayna’nın tamamını ilhak etmesi ihtimaller içinde olmasa da aynı zamanda, Rusya’nın Donbass ve Karson’u tamamen ele geçirmesinden sonra durması da pek olası görünmüyor. Muhtemelen Transdinyester’e bağlantıyla Ukrayna’yı Karadeniz’den kesmeyi sağlamak için Odessa’ya kadar uzanacak ve bu süreçte Donbas’a bu bölgeden daha fazla saldırı yapılmasını önlemek için Karkov’u ele geçirerek büyük bir darbe vuracaktır.

Moskova, Ukrayna’nın coğrafi konumu, nüfusunun kırılğan yapısı ve ekonomik zafiyetlerinden faydalanarak şimdilik başarılı olsa da büyük güçler arasındaki “it dalaşı”nın henüz başladığı 21 yüzyılda sonucun ne olup olmayacağını tahmin etmek pek mümkün değil. Gelişmelere bağlı olarak, Ukrayna diye bir ülke varlığını

sürdüremeyebilir. Batı bölgelerinde hak iddia eden çevre ülkeler tarafından, ilhak edilmesi de ihtimal dahilindedir.

Dünyada savaş akımının esas olduğu günümüzde, Rus-Ukrayna savaşı, haddizatında diğer coğrafyalarda da devam etmekte olan savaşlar gibi bir vekalet savaşıdır. ABD elebaşılığındaki emperyalizmin amacı, Çin ile yaklaşmakta olan “3. Paylaşım Savaşı”na hazırlanırken, Ukrayna halkını kırdırma pahasına, Çin’in stratejik ortağı Rusya’yı Ukrayna savaşı ile ekonomik, askeri, siyasi olarak çökertip tarafsızlaştırmaktır.

Ahmet Hulusi Kırım
12 Mart 2024